

Sygn. akt I ACa 1010/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 grudnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Katarzyna Jakubowska-Pogorzelska (spr.)

Sędziowie: SA Beata Kozłowska

SO del. Dagmara Olczak-Dąbrowska

Protokolant: Ignacy Osiński

po rozpoznaniu w dniu 5 grudnia 2018 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa M. S. (1)

przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Aresztu Śledczego W.

o zadośćuczynienie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sadu Okręgowego w Warszawie

z dnia 16 marca 2017 r., sygn. akt XXIV C 1032/13

I. zmienia zaskarżony wyrok częściowo w punkcie pierwszym w ten sposób, że zasądza od Skarbu Państwa-Dyrektora Aresztu Śledczego W. na rzecz M. S. (1) kwotę 3 000 zł (trzy tysiące złotych) tytułem zadośćuczynienia;

II. oddala apelację w pozostałym zakresie;

III. nie obciąża powoda obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanego;

IV. przyznaje adwokatowi J. S. ze Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 2.700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) podwyższoną o należny podatek od towarów i usług tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną świadczoną powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym;

V. nieuiszczone koszty sądowe przejmuje na rachunek Skarbu Państwa.

Beata Kozłowska Katarzyna Jakubowska – Pogorzelska Dagmara Olczak – Dąbrowska

Sygn. akt I ACa 1010/17

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 25 września 2013 r., doprecyzowanym pismem z dnia 5 marca 2014 r., skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa – Dyrektorowi Aresztu Śledczego W. M. S. (1), domagał się zasądzenia od pozwanego na swoją rzecz kwoty 150.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia złożenia pozwu do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia za

naruszenie dóbr osobistych powoda przez pozwanego, jak również zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości, jak również zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 16 marca 2017 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo, przyznał adwokatowi J. S. ze Skarbu Państwa- kasy Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 7200 zł powiększoną o należny podatek od towarów usług tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu oraz nieuiszczone koszty sądowe przejął na rachunek Skarbu Państwa.

Powyższy wyrok zapadł po dokonaniu przez Sąd Okręgowy następujących ustaleń faktycznych i rozważań prawnych:

Od dnia 2 listopada 2011 r., do dnia 16 kwietnia 2012 r., od dnia 26 kwietnia 2012 r., do dnia 25 lipca 2012 r., od dnia 23 sierpnia 2012 r., do dnia 1 lipca 2013 r., od dnia 13 sierpnia 2013 r. do dnia złożenia pozwu tj. do dnia 25 września 2013 r., powód M. S. (1) przebywał w Areszcie Śledczym W.. Od dnia 25 lipca 2012 r., do dnia 23 sierpnia 2012 r., powód przebywał w Ośrodku (...) Aresztu Śledczego W..

Orzeczeniem z dnia 1 lutego 2011 r., Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w W., u powoda M. S. (1) orzeczono umiarkowany stopień niepełnosprawności ustalając datę niepełnosprawności od 16 roku życia.

W dniu 6 maja 2012 r. podczas badania USG jąder u powoda stwierdzono obustronne żylaki powrózka nasiennego. W dniu 28 maja 2012 r. chirurg dr med. L. A. napisał: „Pacjent nie zgłasza problemów. Nie wie o żylakach powrózka. Nie wyraża zgody na leczenie”.

W dniu 14 sierpnia 2012 r. wydano orzeczenie psychologiczno – penitencjarne, z rozpoznaniem: deficyt intelektualny, organiczne zaburzenia osobowości (zespół zależności mieszanej).

W dniu 6 września 2012 r., w książce zdrowia osadzonego M. S. (1) wpisano: „Na żądanie pacjenta konsultacja chirurgiczna z powodu bólu jąder po pobiciu”.

W dniu 24 października 2012 r. powód był konsultowany w (...) MSWiA po przewiezieniu przez zespół Pogotowia Ratunkowego. Lekarz urologa K. D., gdzie w rozpoznaniu wskazano: „Bóle lewego jądra. Nie gorączkuje. Oba jądra prawidłowo położone, prawidłowego kształtu i spistości. Duże, bolesne żylaki lewego powrózka nasiennego. Nie wymaga interwencji w trybie ostrego dyżuru. Do planowej operacji żylaków”.

W dniu 28 listopada 2012 r. do Zakładu Opieki Zdrowotnej Aresztu Śledczego W. wpłynęło pismo z Kliniki (...) MSWiA podpisane przez urologa W. M. (2), ustalające termin operacji żylaków powrózka nasiennego na dzień 21 stycznia 2013 r. po wykonaniu badań obrazowych (USG) i badań laboratoryjnych.

W dniu 2 stycznia 2013 r. osadzony napisał oświadczenie, że nie wyraża zgody na zabieg pod konwojem Służby Więziennej. Brak takiej zgody potwierdził w dniu 17 września 2013 r.

W opinii o stanie zdrowia powoda M. S. (1) z dnia 8 lutego 2013 r., a wydanej przez Areszt Śledczy W. jako rozpoznanie wskazano zespół zależności mieszanej, organiczne zaburzenia osobowości, padaczkę poalkoholową, żylaki powrózka nasiennego. Powód w przeszłości był kilkakrotnie leczony psychiatrycznie w warunkach szpitalnych, w czasie pobytu w areszcie jest pod stałą opieką psychiatry. Okresowo zgłasza dolegliwości bólowe w okolicy lewej pachwiny. Z konsultacji urologicznej z dnia 24 listopada 2012 r., wynika, że z powodu żylaków lewego powrózka nasiennego został zakwalifikowany do leczenia operacyjnego w trybie planowym. Termin operacji został wyznaczony na dzień 21 stycznia 2013r. w Szpitalu MSWiA w W., wykonano zleczone badania. Osadzony nie wyraził zgody na zabieg pod konwojem i na zaproponowaną metodę leczenia.

W dniu 14 marca 2013 w historii choroby urolog W. C. z Lecznicy (...) w W. w rozpoznaniu wskazał, iż z dostarczonej dokumentacji wynika, iż M. S. (1) ma obustronne żylaki (większe po stronie lewej). Leczenie z wyboru, leczenie operacyjne. W wypadku obustronnych korzystniejsza jest operacja laparoskopowa. Termin do ustalenia.

W dniu 15 marca 2013 r. w Centrum Medycznym (...) w W. swoją opinię wyraził urolog J. B.. W karcie wskazano „Operacja obustronnych żylaków powrózka nasiennego korzystniejsze jest sposobem laparoskopowym. Orientacyjne terminy ok. 1 miesiąca od osobistego zbadania”.

W dniu 4 lipca 2013 r., powód M. S. (1) został przetransportowany z Aresztu Śledczego L. do Zakładu Karnego w C. bez dolegliwości, z zaleceniem stosowania (...) mg, (...) mg rano i (...) wieczorem oraz (...) mg 1 rano i 2 tab. wieczorem do konsultacji psychiatrycznej. Pozwany w tym okresie był pacjentem oddziału terapeutycznego dla skazanych z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo.

W dniu 4 lipca 2013 r., odbyła się konsultacja psychiatryczna po której M. S. (1) otrzymał zalecenia stałe. W związku ze zgłoszeniem dolegliwości bólu jąder, które to dolegliwości jak wskazał powód utrzymywały się od roku, został on skierowany na konsultację chirurgiczną.

W dniu 10 lipca 2013 r., u powoda M. S. (1) została przeprowadzona konsultacja chirurgiczna. W wyniku konsultacji stwierdzono obustronne żylaki powrózka nasiennego wskazano, że powód zgłasza bóle jąder, zakwalifikowano do leczenia operacyjnego, ze wskazanie, że oczekuje na wyznaczenie terminu operacji w W.. Jak wskazano, w związku z tym, że resortowe szpitale więzienne nie posiadają oddziału urologii, zabieg operacyjny u w/w osadzonego może być wykonany tylko w wolnościowej placówce służby zdrowia w oddziale urologicznym. Matka pozwanego podczas rozmowy z lekarzem poinformowała, że chce aby zabieg został przeprowadzony najmniej inwazyjną metodą w Centrum Medycznym (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W., deklarując jednocześnie pokrycie wszelkich kosztów leczenia w tym konsultacji, operacji i opieki medycznej po wykonanym zabiegu.

W dniu 26 lipca 2013 r. na wniosek Sądu Okręgowego w Lublinie wydano „Opinię o stanie zdrowia osoby pozbawionej wolności”, w której wskazano, że zabieg operacyjny może być wykonany tylko w wolnościowej placówce służby zdrowia w oddziale urologicznym. Z uwagi na stan zdrowia psychicznego osadzonego opieka matki po wykonaniu zabiegu jest wskazana i w pełni uzasadniona. Pobyt w Zakładzie Karnym może powodować nieodwracalne konsekwencje zdrowotne m.in. bezpłodność. Jako rozpoznanie wskazano Encefalopatia, upośledzenie umysłowe. Organiczne zaburzenia osobowości. Padaczka pourazowa. Uzależnienie od kokainy. Żylaki powrózka obustronne.

W dniu 4 września 2013 r. w opinii o stanie zdrowia wskazano, iż M. S. (1) okresowo zgłasza dolegliwości bólowe w okolicy lewej pachwiny. Konsultacja urologiczna z dnia 24 listopada 2012 r. – żylaki lewego powrózka nasiennego, do leczenia operacyjnego w trybie planowym lek. K. D..

W dniu 13 września 2013 r. powód był konsultowany w oddziale psychiatrii sądowej Szpitala Aresztu Śledczego w W.. W Areszcie Śledczym W. uderzał pięścią w drzwi i przykładał widelec do gardła. Podał lekarzowi psychiatrze, że nie chce być na (...), bo krzyczy na niego służba i osadzeni. Chce wyjść na wolność, nie chce żyć, bołą go jądra. Chce wrócić do C., bo tam był Duch św. Został przywieziony do W., bo miał tutaj sprawę.

Lekarz nie stwierdził psychozy rozpoznał padaczkę z zaburzeniami charakterologicznymi i niską sprawność umysłową. Powód otrzymał leki.

W dniu 14 września 2013 r. dr A. w wyniku konsultacji w rozpoznaniu wskazał u powoda, bóle jądra lewego, z poszerzonym powrózkiem, żylaki. Stan po urazie. Usg – żylaki. Konsultacja urologiczna.

W dniu 17 września 2013 r., powód M. S. (1) po raz kolejny nie wyraził zgody na operację w warunkach penitencjarnych pod konwojem Służby Więziennej. Powód był konsultowany w oddziale 23 września 2013 r. w związku z samouszkodzeniem. W trakcie badania nawiązał rzeczowy kontakt, ujawniał zmienny nastrój od płaczu do śmiechu.

Nie stwierdzono objawów psychotycznych i depresji. Rozpoznano reakcję dysforyczną u osoby z zaburzeniami charakterologicznymi i padaczką. Otrzymał leki.

Powód po raz kolejny był konsultowany w oddziale 16 maja 2014 r. Podał, że w areszcie jest celowo rozdrażniany oraz że zabrano mu żółte wiadro. Obiecano mu celę dwuosobową, a ma trzyosobową. Nie stwierdzono psychozy, rozpoznano upośledzenie umysłowe lekkie i padaczkę pourazową. Zlecono leki oraz ambulatoryjną opiekę psychiatryczną. Lekarz odnotował także, że badany powinien przebywać w Sali mało osobowej z osobami spokojnymi.

Postanowieniem z dnia 23 stycznia 2014 r., Sąd Okręgowy w Lublinie, VI Wydział Penitencjarny i nadzoru nad Wykonywaniem Orzeczeń Karnych w sprawie o sygn. akt VI Kow 3991/13/pr udzielił skazanemu M. S. (1), na okres 3 miesięcy tj. do dnia 23 kwietnia 2014 r., przerwy w odbywaniu kary i jednocześnie nałożył na M. S. (1) obowiązek zgłoszenia się do Centrum Medycznego (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W., celem podjęcia leczenia związanego z koniecznością poddania się zabiegowi operacyjnemu oraz przedstawienia Sądowi Okręgowemu w Lublinie w terminie do dnia 23 lutego 2014 r., dokumentacji związanej z podjętym leczeniem.

W dniu 4 lutego 2014 r., podczas przerwy w odbywaniu kary, powód M. S. (1) stawił się w Instytucie (...) z rozpoznaniem zanurzenia osobowości i zaburzeń zachowania spowodowanych chorobą, uszkodzeniem lub dysfunkcją mózgu. Powód wyraził zgodę do hospitalizacji na oddziale psychiatrycznym.

W dniu 28 marca 2014 r., tj. podczas przerwy powoda w odbywaniu kary pozbawienia wolności celem poddania się operacji laparoskopowej żyłaków przewózka nasiennego, kurator M. W. odbyła wywiad środowiskowy w miejscu zamieszkania powoda M. S. (1). Z ustaleń kuratora wynika, iż Centrum Medyczne (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. na dzień wykonywania wywiadu, nie świadczyło zabiegów laparoskopowych na schorzenie na które cierpiał powód. Podczas wywiadu matka M. S. (1) wskazała, że otrzymał on skierowanie na badania do szpitala w ramach NFZ oraz że na wskazany zabieg trzeba oczekiwać w kolejce kilka miesięcy (potencjalnie do maja/czerwca 2014 r.). W trakcie wywiadu nie okazano również żadnej dokumentacji medycznej, bowiem jak wskazano, a co wynikało z oświadczenia, została ona przesłana do Sądu Okręgowego w Lublinie, VI Wydziału Penitencjarnego i nadzoru nad Wykonywaniem Orzeczeń Karnych. Ostatecznie powód nie wykonał zabiegu podczas przerwy w odbywaniu kary.

Postanowieniem z dnia 28 kwietnia 2014 r., Sąd Okręgowy w Lublinie, VI Wydział Penitencjarny i nadzoru nad Wykonywaniem Orzeczeń Karnych w sprawie o sygn. akt VI Kow 455/14, nie uwzględnił wniosku M. S. (1) o udzielenie dalszej przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności.

Obecnie powód M. S. (1) przebywa w Zakładzie Karnym w C. na oddziale terapeutycznym.

Podczas pobytów w Areszcie Śledczym W. powód M. S. (1) codziennie dzwonił do swojej żony M. S. (2). Podczas telefonów płakał, lamentował, prosił o pomoc nie radząc sobie w warunkach penitencjarnych. Powodowi ciężko było się odnaleźć w warunkach penitencjarnych.

Mianem żyłaków powrózka nasiennego określa się patologiczne poszerzenie żył tzw. Splotu wiciowatego, wchodzących w skład powrózka i łączących się powyżej w żyłę jądrową (nasienną). Dochodzi do nich w wyniku wady żylnego aparatu zastawkowego, utrudnionego odpływu krwi żyłnej i wzrostu ciśnienia śródnaczyniowego. Z przyczyn anatomicznych występują głównie po stronie lewej. Są dość powszechnym zjawiskiem, występując u niemal 10% męskiej populacji. Stwierdza się je jako charakterystyczne, miękkie guzowate zgrubienie umiejscowione ponad jądrem. Na ogół przebiegają bezobjawowo, rzadko są przyczyną dolegliwości bólowych. Występujący wówczas ból ma charakter tępy, częściej definiowany jako uczucie ciężenia, nigdy nie przybiera ostrej formy. Rozpoznanie dotyczy głównie chłopców po 15 roku życia i młodych, dwudziestokilkuletnich mężczyzn. Zastój krwi powoduje stałą wyższą ciepłotę jąder i może być przyczyną zaburzeń spermatogenezy. A więc prowadzi do upośledzenia budowy i ruchliwości plemników i w konsekwencji do bezpłodności. Jedynym sposobem leczenia żyłaków powrózka nasiennego jest leczenie zabiegowe. Można je przeprowadzić tradycyjnym sposobem operacyjnym laparoskopowo, a także używając techniki obliteracyjnej. Skutecznie przeprowadzony zabieg u młodych mężczyzn (przyjmuje się wiek do 18 – 20 lat) może poprawić jakość nasienia. Wykonany w późniejszym wieku nie ma na nią wpływu. U starszych mężczyzn

wskazaniem do leczenia operacyjnego są jedynie uporczywe dolegliwości, czasem, w przypadku znacznego guzowatego poszerzenia, wzgląd kosmetyczny.

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie dokumentów prywatnych, których wiarygodność nie budziła wątpliwości i nie była kwestionowana przez strony.

Sąd Okręgowy oparł się również na opinii biegłego lekarza urologa prof. dr hab. med. W. P. z dnia 11 lipca 2016 r., (k. 467 – 474) oraz na podstawie ustnych wyjaśnień tego biegłego (01:44 – 10:17 nagrania z rozprawy z dnia 8 listopada 2016 r.). W ocenie Sądu Okręgowego powyższa opinia została sporządzona w sposób rzeczowy i logiczny zaś wszelkie wątpliwości zgłoszone w toku postępowania wyjaśnione przez biegłego na rozprawie w dniu 8 listopada 2016 r. Ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy poczynił także na podstawie opinii sądowo – psychologicznej biegłego sądowego dr n. hum. M. G. z dnia 23 lutego 2015 r., (k. 293 – 321). Wnioski płynące z tej opinii nie budziły wątpliwości, zaś opinia w sposób rzeczowy udzieliła odpowiedzi na pytania Sądu.

W zakresie źródeł osobowych Sąd Okręgowy dał jedynie w części wiarę zeznaniom świadka M. S. (2) - żony powoda. Z uwagi na relacje łączące świadka z powodem należało te zeznania ocenić z dużą dozą ostrożności. Ponadto świadek potrafiła dokładnie opisać jakie warunki panowały w miejscach osadzenia powoda, ze wskazaniem jak powód dzwonił i opowiadał o swoich rzekomych cierpieniach, jednakże nie potrafiła wskazać czy powód był leczony, ze wskazaniem, że raczej nie. Odmienne natomiast wnioski płynęły z książki zdrowia osadzonego, gdzie dokładnie wskazano, iż powód był leczony, a konsultacje lekarskie odbywały się z dość dużą częstotliwością.

W zakresie zeznań samego powoda M. S. (1), Sąd Okręgowy wskazał, iż powyższe zeznania pokrywały się w części z dokumentami zalegającymi w aktach sprawy, jednakże w części były one niewiarygodne. Sąd dał wiarę zeznaniom powoda M. S. (1) w zakresie w jakim ten wskazał, iż nie leczył się poza jednostkami penitencjarnymi oraz w zakresie w jakim wskazał na brak chęci w leczeniu żylaków powrózka nasiennego. W pozostałym zakresie zeznania powoda należało uznać za niewiarygodne, albowiem nie zostały one w żaden sposób potwierdzone przez pozostały zgromadzony w niniejszej sprawie materiał dowodowy.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy uznał powództwo za niezasadne na gruncie przepisów o ochronie dóbr osobistych. Powód wskazywał, że jego roszczenie jest związane z przebywaniem w jednostkach penitencjarnych bez zapewnienia mu odbywania kary pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym, a w tym w odpowiedniej do jego stanu zdrowia celi, które to żądanie dotyczyło okresu przebywania powoda w Areszcie Śledczym W. od dnia 7 czerwca 2013 r. do dnia złożenia pozwu tj. do dnia 23 września 2013 r. Powód podnosił także, iż w trakcie pobytu powoda w Areszcie Śledczym W. rozpoznano u niego chorobę narządów płciowych – obustronne żylaki powrózka nasiennego, a jednostki penitencjarne w których przebywał nie zapewniły mu odpowiedniej opieki medycznej w tym zakresie. Przez okres przebywania w jednostkach penitencjarnych powód odczuwał bóle w narządach płciowych oraz doświadczał z tego powodu silnego lęku oraz stresu z obawy o swoje zdrowie i grożącą mu bezpłodność, w tym podejmował z tego powodu próby samobójcze. Nadto z opinii wydanej przez służbę medyczną Zakładu Karnego w C. wynikało, że pobyt w zakładzie karnym bez leczenia w warunkach wolnościowych może powodować nieodwracalne konsekwencje zdrowotne, m.in. bezpłodność.

Sąd Okręgowy wskazał w tym kontekście na brzmienie art. 23, art. 24 k.c., 448 k.c., a także art. 30 i 47 Konstytucji, które jednak nie uzasadniały uwzględnienia powództwa.

Sąd Okręgowy wskazał, że przesłankami ochrony dóbr osobistych są: istnienie dobra osobistego, zagrożenie lub naruszenie tego dobra oraz bezprawność zagrożenia lub naruszenia, przy czym pierwsze dwie przesłanki musi wykazać dochodzący ochrony, zaś pozwany może bronić się, że nie działał bezprawnie. Ciężar udowodnienia braku bezprawności, czyli ciężar wykazania, że zachodziła choćby jedna z okoliczności wyłączających bezprawność działania spoczywał na gruncie niniejszej sprawy na pozwanym.

W pierwszej kolejności Sąd Okręgowy dokonał oceny zasadności roszczenia powoda w zakresie w jakim wskazywał on, że podczas jego pobytu w Areszcie Śledczym W. w okresie od dnia 7 czerwca 2013 r. do dnia złożenia pozwu tj. do

dnia 23 września 2013 r. nie miał zapewnionych odpowiednich warunków do odbywania kary pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym. Sąd Okręgowy zaznaczył, że w tym okresie powód przebywał we wskazanej jednostce penitencjarnej od dnia 7 czerwca 2013 r., do dnia 1 lipca 2013 r., oraz w okresie od dnia 13 sierpnia 2013 r., do dnia 23 września 2013 r. i nie były to cele przeznaczone dla osadzonych z zaburzeniami psychicznymi lub upośledzeniami umysłowymi, bowiem takie cele we wskazanej jednostce penitencjarnej nie występowały.

Sąd Okręgowy wskazał także, że powód był zmuszony przebywać we wskazanej jednostce penitencjarnej z uwagi na podejmowane w stosunku do niego czynności procesowe m.in. przed Sądem Rejonowym Warszawa – Mokotów w Warszawie w sprawie o sygn. akt. VIII K 456/13.

W ocenie Sądu Okręgowego brak możliwości zapewnienia powodowi odpowiedniego oddziału terapeutycznego oraz konieczność prowadzenia w stosunku do niego czynności procesowych nie może przesądzać o odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych powoda. Sąd Okręgowy wskazał, że powód był objęty wzmożonym nadzorem, jak również był zaliczany do osób zagrożonych samobójstwem z uwagi na deficyty psychiczne, niestabilność emocjonalną jak również wybuchowość. W tym okresie powód cały czas pozostawał pod opieką psychologa działu penitencjarnego, a w dniu 13 września 2013 r., podczas jego pobytu w Areszcie Śledczym W. został skierowany na konsultację psychiatryczną w Areszcie Śledczym W..

Powyższe w ocenie Sądu Okręgowego jednoznacznie wskazywało, że jednostka penitencjarna pozwanego dokładała wszelkich starań celem zapewnienia powodowi jak najlepszej opieki psychologicznej.

Ponadto Sąd Okręgowy podkreślił, że okres przez jaki powód przebywał w powyższej jednostce penitencjarnej nie był okresem długim, zaś powód nie wykazał skutecznie, że orzeczoną wobec niego karę pozbawienia wolności może odbywać tylko i wyłącznie w jednostkach penitencjarnych z odpowiednimi oddziałami. Powód nie wykazał również, aby postępowanie pozwanego naruszało jego dobra osobiste, a także, aby w celach dochodziło do sytuacji konfliktowych. Powód nie udowodnił, aby tego rodzaju sytuacje w ogóle miały miejsce ani tego, że były one skutkiem naruszenia prawa przez pozwanego, w tym utrzymywania stanu przeludnienia w celach. Powyższe twierdzenia powoda nie zostały poparte przez niego żadnymi innymi dowodami, a w szczególności powód nie zaproponował żadnych świadków na powyższe okoliczności. Powód nie przedstawił również dowodów na potwierdzenie jego zarzutów, aby Służba Więzienna dopuszczała się wobec niego jakichkolwiek naruszeń. Zdaniem Sądu Okręgowego zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wskazywał, że większość zdarzeń jaka miała miejsce w tym okresie z udziałem powoda, była spowodowana przez niego samego, w tym przez jego choroby, a w szczególności padaczkę na którą cierpi. W momencie zgłoszenia przez powoda faktu niedogadywania się ze współosadzonymi, miał możliwość przeniesienia się, jednakże powyższe spowodowało u niego silną reakcję emocjonalną i dokonanie samouszkodzenia. Powód nie wykazał również, aby postępowanie pozwanego naruszało jego dobra osobiste albo było bezprawne z tego powodu, że w celach dochodziło do sytuacji konfliktowych. Powód nie udowodnił, aby tego rodzaju sytuacje w ogóle miały miejsce ani tego, że były one skutkiem naruszenia prawa przez pozwanego, w tym utrzymywania stanu przeludnienia w celach.

W tym zakresie Sąd Okręgowy powołał się na wnioski płynące z opinii sądowno psychologicznej z dnia 23 lutego 2015 r., w której wskazano, iż wobec powoda stosowano cały czas terapię psychologiczną i psychiatryczną, adekwatną do jego potrzeb i skuteczną o czym świadczył brak zaburzeń zachowania powoda przez większość czasu, zaś wystąpienie kilku epizodycznych reakcji dezadaptacyjnych łatwo podlegało korekcji pod wpływem oddziaływań specjalistycznych.

Na marginesie Sąd Okręgowy wskazał, iż powód w toku niniejszego postępowania nie udowodnił, aby przebywał w przeludnionych celach. Powód w toku niniejszego postępowania nie udowodnił również, żeby warunki te nie odpowiadały wymogom art. 110 § 2 kkw w zakresie, w jakim przepis ten zobowiązuje do wyposażenia cel w odpowiedni sprzęt kwaterekowy zapewniający skazanemu odpowiednie warunki higieny, dostateczny dopływ powietrza i stosowną do pory roku temperaturę, według norm określonych dla pomieszczeń mieszkalnych, a także oświetlenie odpowiednie do czytania. Powód nie wskazywał również, aby cele, w których przebywał we wskazanym okresie, nie były wyposażone w odpowiedni sprzęt kwaterekowy, a w szczególności tego, żeby w celach tych brakowało

wystarczającej ilości łóżek, taboretów czy szafek. Powód wskazywał również, aby ilość sprzętu kwaterunkowego w celach nie odpowiadała normom.

Także w zakresie roszczenia dotyczącego rozpoznania u powoda choroby narządów płciowych i nie zapewnienia mu odpowiedniej opieki medycznej, Sąd Okręgowy nie dopatrywał się podstaw do uwzględnienia powództwa.

W ocenie Sądu Okręgowego powód nie udowodnił, że wskutek pobytu w Areszcie Śledczym W. w W. doznał jakiegokolwiek uszczerbku na zdrowiu ani tego, że doszło do naruszenia jego dobra osobistego w postaci zdrowia. Z dokumentów przedstawionych przez pozwanego wynikało natomiast, że powód miał zapewnioną opiekę medyczną na właściwym poziomie, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie wymaganiami. W szczególności nie naruszono art. 115 kkw oraz przepisów rozporządzeń wykonawczych do Kodeksu karnego wykonawczego, bowiem powodowi zapewniono możliwość korzystania z więziennej służby zdrowia. Sąd ten wskazał, że powyższa choroba została zdiagnozowana u powoda dopiero po badaniu USG, które miało miejsce w dniu 6 maja 2012 r., natomiast pierwsza konsultacja miała miejsce w dniu 28 maja 2012 r., podczas której powód nie wyraził zgody na leczenie. Powód dalej uskarżając się na bóle jąder, jak wskazał po pobiciu, odbył kolejną konsultację chirurgiczną w dniu 6 września 2012 r. Dalej również w dniu 24 października 2012 r. powód był konsultowany w (...) MSWiA po przewiezieniu przez zespół Pogotowia Ratunkowego. Jak wynika z rozpoznania lekarza urologa K. D. (2), powód uskarżał się na bóle lewego jądra, nie gorączkował, oba jądra były prawidłowo położone, prawidłowego kształtu i spistości, duże, bolesne żyłaki lewego powrózka nasiennego. Nadto powód nie wymagał interwencji w trybie ostrego dyżuru, zakwalifikowany został do planowej operacji żyłaków. W związku z powyższym ustalono w (...) MSWiA termin operacji żyłaków powrózka nasiennego na dzień 21 stycznia 2013 r., po wykonaniu badań obrazowych (USG) i laboratoryjnych. Niemniej, pomimo wyznaczonego terminu i wyznaczenie terminu operacji chirurgicznej zalecanej na chorobę powoda, złożył on w dniu 2 stycznia 2013 r. oświadczenie, że nie wyraża zgody na zabieg pod konwojem co ponownie, potwierdził w dniu 17 września 2013 r.

W ocenie Sądu Okręgowego brak zgody powoda na wykonanie zabiegu, pomimo chęci zarówno ze strony samego pozwanego, jak i lekarzy, w tym wyznaczenia terminu operacji, nie może być odczytywane jako brak zapewnienia powodowi odpowiedniej opieki medycznej w tym zakresie. Na marginesie Sąd pierwszej instancji wskazał, iż postanowienie z dnia 23 stycznia 2014 r., Sąd Okręgowy w Lublinie, VI Wydział Penitencjarny i nadzoru nad Wykonywaniem Orzeczeń Karnych w sprawie o sygn. akt VI Kow 3991/13/pr udzielił powodowi M. S. (1), na okres 3 miesięcy tj. do dnia 23 kwietnia 2014 r., przerwy w odbywaniu kary i jednocześnie nałożył na M. S. (1) obowiązek zgłoszenia się do Centrum Medycznego (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W., celem podjęcia leczenia związanego z koniecznością poddania się zabiegowi operacyjnemu oraz przedstawienia Sądowi Okręgowemu w Lublinie w terminie do dnia 23 lutego 2014 r., dokumentacji związanej z podjętym leczeniem. Jednakże pomimo udzielenia przerwy celem odbycia zabiegu chirurgicznego, powód nie poddał się zabiegowi. Powyższe potwierdził sam powód w zeznaniach złożonych w niniejszej sprawie, jak również matka powoda w dniu 28 marca 2014 r., tj. podczas wywiadu przeprowadzonego przez kuratora M. W.. Powyższe w dalszej kolejności skutkowało nie uwzględnieniem wniosku powoda w przedmiocie dalszej przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności przez Sąd Penitencjarny.

Sąd Okręgowy wskazał, że gdyby powód rzeczywiście odczuwał cierpienia z powodu choroby, poddałby się zabiegowi przebywając w więzieniu, a już na pewno podczas uzyskania przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności.

Rozpatrując dalsze zarzuty powoda w tym zakresie Sąd Okręgowy wskazał, że żyłaki powrózka nasiennego nie mogły powstać w wyniku urazu. Powód dowiedział się o żyłakach w maju, zaś rzekomy uraz w wyniku, którego miały one powstać miał miejsce we wrześniu. Ponadto u powoda istnieją jedynie względne wskazania do zabiegu podyktowane zgłaszanymi dolegliwościami bólowymi, nie zaś zdrowotnymi, jak choćby trwałe rozstrój zdrowia, zaś operacja żyłaków w wieku w powoda nie mogła poprawić jakości jego nasienia, a co za tym idzie wpłynąć na jego zdolności rozrodcze.

Biorąc pod uwagę zebrany w sprawie materiał, Sąd Okręgowy stwierdził, że nie znalazły potwierdzenia zarzuty co do braku otoczenia powoda właściwą opieką medyczną, a warunki osadzenia powoda podczas jego osadzenia

w jednostkach penitencjarnych były zgodne z obowiązującymi w tym zakresie przepisami Kodeksu karnego wykonawczego i przepisami wykonawczymi do tego kodeksu.

Postępowaniu Skarbu Państwa w tym zakresie nie można zarzucić ani tego, że było ono bezprawne, ani tego, że naruszało dobra osobiste powoda. Z materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszej sprawie nie wynika, aby warunki, w jakich powód przebywał w jednostkach penitencjarnych, wywołały u niego poważne cierpienia lub spowodowały pogorszenie się jego stanu zdrowia.

Postępowaniu pozwanego w niniejszej sprawie nie można także zarzucić naruszenia art. 3 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 4 listopada 1950 roku, obowiązującej w Polsce od 1993 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.). Powód, jako osoba pozbawiona wolności, był bowiem traktowany w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka. Zapewniano mu warunki odbywania kary pozbawienia wolności zgodne z obowiązującym w Polsce porządkiem prawnym.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy w całości oddalił powództwo, nie obciążając powoda obowiązkiem zwrotu kosztów przeciwnikowi na podstawie art. 102 k.p.c.

Powyższy wyrok został zaskarżony przez powoda w części oddalającej powództwo. Powód zarzucił Sądowi Okręgowemu:

I. w zakresie roszczenia z tytułu naruszenia godności powoda w wyniku niestosowania doń wskazanego systemu terapeutycznego i nieumieszczenia go w oddziale terapeutycznym zarzucił:

1. naruszenie przepisów postępowania tj.

a/ art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób newszechstronny, ponieważ z pominięciem dowodów:

- z orzeczenia psychologiczno - penitencjarnego z dnia 14 sierpnia 2012 r. wydanego przez uprawnionego psychologa Ośrodka (...) Aresztu Śledczego W., dołączonego do akt sprawy (k.14), z którego wynika istotna okoliczność, jaką jest skierowanie powoda do dalszego odbywania kary pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym w oddziale osób z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo.

- w sposób sprzeczny z zasadami logiki i doświadczenia życiowego w odniesieniu do dowodu z dokumentów: Informacji Dyrektora Aresztu Śledczego z dnia 16 maja 2014 r. (k. 121-129) i Załączonych do niej dokumentów, polegający na przyjęciu, że:

- okres w jakim Powód przebywał w tej jednostce penitencjarnej nie był okresem długim, podczas gdy wprost z przywołanego dokumentu wynika, że łączny okres przebywania powoda w tej jednostce wynosił 23 miesiące (2.11.2011 r - 25.07.2012; 23.08.2012 - 1.07.2013; 13.08.2013 r. - 2.10.2013 r., 16.10.2013 r. - 6. 11. 2013 r.), w tym okres objęty przedmiotowym powództwem wynosił ponad 3 miesiące.
- czynności procesowe z udziałem Powoda, w okresie objętym przedmiotowym powództwem, w którym to okresie Powód przebywał w Areszcie Śledczym W., w sądach powszechnych w W. były tylko dwie i to oddzielone odstępem 1 miesiąca i 25 dni, co nie pozwala na wyprowadzenie wniosku, że uzasadniały bezwzględną obecność powoda w Areszcie Śledczym w W. przez okres aż 3 miesięcy;

- poprzez nieuzasadnioną odmowę wiarygodności części zeznań świadka M. S. (2), która wskazała na istotne dla sprawy:

- rodzaj i natężenie cierpień Powoda, wynikających z pobytu w Areszcie Śledczym W. wskazujących na rozmiar i dotkliwość poczucia krzywdy;

- bezskuteczności skarg zgłaszanych Dyrektorowi Aresztu Śledczego W., która to odmowa przyznania wiarygodności wynikała z: wadliwego przyjęcia, iż świadek jest obecną żoną powoda oraz że istnienie takiej relacji nakazywałby podejście do jej zeznań z tak dużą ostrożnością, aby w konsekwencji odmówić im wiarygodności oraz tego, iż świadek nie potrafiła wykazać, czy Powód był leczony, pomimo, że zeznania świadka znajdują potwierdzenie w dowodach z dokumentów oraz zeznań samego powoda.

- poprzez nieuzasadnioną odmowę wiarygodności części zeznań M. S. (1), pomimo, że wbrew twierdzeniom Sądu okoliczności wskazanych przez powoda znajduje poparcie w zgromadzonym materiale dowodowym. I tak, co do konfliktów i trudności w nawiązywaniu relacji z współosadzonymi, na które wskazywał Powód podczas zeznań składanych w dniu 2 listopada 2014 r., ich zaistnienie znajduje potwierdzenie w dołączonym do Informacji Dyrektora Aresztu Śledczego z dnia 16 maja 2014 r. piśmie z dnia 14.08. 2013 r. uzasadniającym konieczność przetransportowania Powoda do Zakładu Karnego w C.;

b) art. 232 zd. 1 w zw. z 229 k.p.c. poprzez uznanie za nieudowodnione, iż orzeczoną wobec Powoda karę może on odbywać tylko w jednostce penitencjarnej z odpowiednimi oddziałami, a co za tym idzie, że nieumieszczenie Powoda w takim oddziale nie stanowi naruszenia jego dóbr osobistych; w sytuacji, gdy fakt ten wynika wprost z przepisów prawa (art. 96 i 97 k.k.w. i art. 110 ust. 4 k.k.w.) i diagnozy wynikającej z orzeczenia sądowno - psychologicznego z 14 sierpnia 2012 r., której ocena powinna doprowadzić Sąd I instancji do wniosku, że Pozwany nie dopełnił nałożonych na niego z mocy prawa obowiązków w zakresie zapewnienia odpowiednich warunków osadzenia. Ponadto, Sąd I instancji zdaje się pomijać także, iż konieczność i zasadność skierowania Powoda do odbywania kary pozbawienia i brak możliwości zadośćuczynienia temu obowiązkowi został przez Powoda przyznany w odpowiedzi na Pozew (str.4 i Informacja Dyrektora Aresztu Śledczego z dnia 16 maja 2014 r. (k. 121-129).

Powyższe naruszenia proceduralne doprowadziły do dokonania błędnych ustaleń faktycznych, iż nie doszło do naruszenia godności Powoda poprzez osadzenie go w warunkach niezgodnych z zaleceniami lekarzy i psychologów, a brak wykonywania kary w warunkach systemu terapeutycznego w oddziale terapeutycznym jest uzasadniony wykonywaniem wobec powoda dwóch czynności procesowych, co doprowadziło Sąd do niezasadnego oddalenia powództwa pomimo, iż **zaistniały przesłanki wskazane w art. 448 k.c. i art. 417 k.c. w zw. z ar. 23 k.c.**

II. W zakresie roszczenia wynikające z naruszenia dobra osobistego w postaci zdrowia polegającego na niezapewnieniu odpowiedniej opieki medycznej zarzucił:

1. naruszenie przepisów postępowania tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów:

- poprzez nieuzasadnioną odmowę wiarygodności części zeznań świadka M. S. (2), która wskazała istotne dla sprawy okoliczności, iż powód odczuwał silny lęk przed pozostawaniem w czasie rekonwalescencji po ewentualnej operacji pod nadzorem Służby Więziennej, przez które powód nie wyrażał zgody na operację w warunkach izolacji, które to zeznania korespondowały z zeznaniami samego powoda, a także znajdowały potwierdzenie w zebranym materiale dowodowym - zawiadomieniu o wszczęciu śledztwa w sprawie 6 Ds./6/15 oraz zaleceniach lekarzy (opinia o stanie osoby pozbawionej wolności z dnia 26 lipca 2013 r.). Ponadto odmowa przyznania wiarygodności wynikała z: wadliwego przyjęcia, iż świadek jest obecną żoną powoda oraz że istnienie takiej relacji nakazywałby podejście do jej zeznań z tak dużą ostrożnością, aby w konsekwencji odmówić im wiarygodności oraz tego, iż świadek nie potrafiła wykazać, czy Powód był leczony, pomimo, że zeznania świadka znajdują potwierdzenie w dowodach z dokumentów oraz zeznań samego Powoda.

- poprzez nieuzasadnioną odmowę wiarygodności części zeznań powoda M. S. (1), pomimo, że wbrew twierdzeniom Sądu okoliczności wskazane przez Powoda znajduje poparcie w zgromadzonym materiale dowodowym:

- odczuwanie dolegliwości bólowych wynikających z choroby żyłaków powrózka nasiennego — co potwierdził biegły W. P. w opinii sądowno - psychologicznej, której Sąd w całości dał wiarę;

- w sposób newszechstronny i sprzeczny z zasadami logiki, ponieważ z pominięciem dowodów z opinii o stanie zdrowia osoby pozbawionej wolności z dnia 4 września 2013 r. oraz z dnia 8 lutego 2013 r., które stanowiły podstawę do odmowy udzielenia przerwy w wykonaniu kary i dokonania zabiegu metodą laparoskopową w warunkach wolnościowych, pod opieką matki powoda, która to zgoda została, jednak później udzielona pomimo braku zmian w stanie choroby. Uwzględnienie odmowy wykonania operacji w warunkach wolnościowych w zestawieniu z późniejszym udzieleniem przerwy w wykonaniu kary prowadzi do istotnej sprzeczności, której Sąd zdaje się nie zauważać, a mianowicie, że pozwany mógł zostać poddany zalecanej operacji w warunkach wolnościowych także wcześniej, a zwłoka powoda doprowadziła tylko do przedłużania jego cierpień fizycznych.

- w sposób newszechstronny z pominięciem okoliczności wynikających ze Sprawozdania z wywiadu środowiskowego z dnia 28 marca 2014 r., któremu Sąd pierwszej instancji dał wiarę, dotyczących niewykorzystania okresu przerwy w wykonaniu kary na dokonanie operacji laparoskopowej z przyczyn niezależnych od powoda;

Powyższe naruszenia proceduralne doprowadziły do dokonania błędnych ustaleń faktycznych, iż nie doszło do naruszenia dobra osobistego w postaci zdrowia Powoda poprzez niezapewnienie mu odpowiedniej opieki medycznej, która była możliwa od kiedy tylko ujawniła się choroba narządów płciowych i która już wówczas wyeliminowałaby dolegliwości bólowe i wstrzymała postęp choroby Powoda, które Sąd uznał za nieuzasadniające poczucia krzywdy, co doprowadziło Sąd pierwszej instancji do przyjęcia, iż zaistniały przesłanki wskazane w art. 448 k.c. i art. 417 k.c. w zw. z ar. 23 k.c.

III. W zakresie pkt I i II

1) naruszenie przepisów postępowania mogących mieć wpływ na wynik sprawy tj.:

- art. 328 § 2 k.p.c. poprzez brak wskazania w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, w jakim zakresie Sąd oparł się na zeznaniach świadka M. S. (2), a w jakim zakresie odmówił im wiarygodności oraz braku klarowności w opisie oceny zeznań Powoda, które utrudnia podstaw ustaleń stanu faktycznego tj. w jakiej części Sąd dał im wiarę a w jakim nie.

2) dokonanie błędu w ustaleniach faktycznych, co do stanu cywilnego świadka M. S. (2), a tym samym i stanu cywilnego Powoda, a mianowicie, iż świadek M. S. (2) jest obecną żoną Powoda, co ma istotne znaczenie, gdyż błędnie przyjęta przez Sąd relacja między Powodem a świadkiem M. S. (2) była okolicznością wpływającą na odmowę wiarygodności zeznań świadka, której zeznania były dla sprawy istotne.

W oparciu o powyższe zarzuty powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości przez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 150 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, w tym od dnia 1 stycznia 2016 r. odsetkami ustawowymi za opóźnienie, zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania za drugą instancję według norm przepisanych oraz przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych, które nie zostały uiszczone w całości ani w części.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego według norm prawem przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii (...)

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda była częściowo uzasadniona, aczkolwiek zdecydowana większość zarzutów nie zasługiwała na uwzględnienie.

Tym niemniej należy zgodzić się ze skarżącym, że czyniąc ustalenia faktyczne, Sąd Okręgowy nie nadał wystarczającej wagi orzeczeniu psychologiczno-penitencjarnemu z dnia 14 sierpnia 2012r. wydanemu przez uprawnionego

psychologa Ośrodka (...) Aresztu Śledczego W., z którego jednoznacznie wynikało, iż powód winien odbywać karę pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym na oddziale osób z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo.

Powyższe orzeczenie przesądzało zatem o potrzebie odbywania przez powoda kary pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym, co zresztą nie było kwestionowane przez pozwanego, który przyznał tę okoliczność już na etapie składania odpowiedzi na pozew. Potrzebę taką dostrzegł także Sąd Okręgowy, tym niemniej stwierdził, że brak odpowiednich warunków w pozwanej jednostce penitencjarnej, w zestawieniu z krótkim czasem pobytu powoda i podejmowanymi przez jednostkę penitencjarną wysiłkami na rzecz zapewnienia powodowi opieki psychologicznej i psychiatrycznej przesądza o braku odpowiedzialności pozwanego za naruszenie dóbr osobistych powoda.

O ile więc Sąd Okręgowy uznał powyższy dokument za wiarygodny, o tyle niezasadnie pominął jego znaczenie dla ustaleń faktycznych dokonywanych w niniejszej sprawie, bagatelizując wskazanie, że powód z uwagi na deficyty intelektualne, organiczne zaburzenia osobowości, zagrożenie samobójstwem, niedorozwój umysłowy, uszkodzenie ośrodkowego układu nerwowego, uzależnienie od alkoholu i narkotyków oraz epilepsję, winien odbywać karę pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym.

W konsekwencji Sąd Okręgowy naruszył także wskazywany w apelacji art. 232 k.p.c. w zw. z art. 229 k.p.c. poprzez uznanie za nieudowodnione, iż orzeczoną wobec powoda karę może on odbywać tylko w jednostce penitencjarnej z odpowiednimi oddziałami, a co za tym idzie, że umieszczenie powoda w takim oddziale nie stanowi naruszenia jego dóbr osobistych, w sytuacji gdy obowiązek taki wynika wprost z przepisów prawa, tj. art. 96 i 97 k.k.w. i art. 110 ust. 4 k.k.w.) oraz diagnozy wynikającej ze wspomnianego orzeczenia sądowo - psychologicznego z 14 sierpnia 2012r., uwzględnienie której prowadzi do wniosku, że pozwany nie dopełnił nałożonych na niego z mocy prawa obowiązków w zakresie zapewnienia powodowi odbywania kary pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym.

W pozostałym zakresie stawiany w apelacji zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. jest o tyle nietrafny, że skarżący wiąże go z wyrażoną przez Sąd Okręgowy oceną co do długości czasu pobytu powoda w pozwanej placówce penitencjarnej, co nie mieści się w kategoriach ustaleń faktycznych lecz oceny prawnej pod kątem naruszenia dóbr osobistych i stopnia dolegliwości tego naruszenia dla powoda. Podobnie rzecz ma się z zakresem czynności procesowych z udziałem powoda podejmowanych w okresie objętym pozewem, aczkolwiek istotnie Sąd Okręgowy pominął okoliczność, iż przez okres trzech miesięcy miały miejsce zaledwie dwie czynności procesowe (w dniu 7.06.2013r. i 4.09.2013r.), oddzielone ponad miesięcznym okresem czasu, co znalazło odzwierciedlenie w pisemnej informacji udzielonej przez pozwanego. Okoliczność ta winna znaleźć wyraz w ustaleniach faktycznych stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, zwłaszcza, że wynikała z dokumentu uznanego przez Sąd Okręgowy za wiarygodny.

Za niezasadne należy uznać zarzuty pozwanego sformułowane odnośnie do oceny dowodu z zeznań świadka M. S. (2) oraz przesłuchania powoda M. S. (1). Wprawdzie słusznie pełnomocnik skarżącego zauważył, że M. S. (2) nie jest obecną lecz byłą żoną powoda, jednak okoliczność ta nie może mieć przesądzającego znaczenia dla oceny wiarygodności jej zeznań, skoro pozostaje w dobrych relacjach z byłym mężem. Należy jednocześnie zauważyć, że sam pełnomocnik powoda w dotychczas składanych pismach procesowych i wystąpieniach konsekwentnie wskazywał, że M. S. (2) jest żoną powoda, której skarżył się on na warunki odbywania kary. Okoliczność ta wskazuje na bliskie relacje pomiędzy powodem a świadkiem, co istotnie skłania do ostrożnej oceny wiarygodności tych zeznań.

Wymaga przy tym podkreślenia, że zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. może być uznany za skuteczny wyłącznie wówczas, gdy skarżący wykaże, iż ocena dowodów przeprowadzona przez sąd wykracza poza ramy doświadczenia życiowego, logicznego rozumowania i powszechnie dostępnej wiedzy, a więc uchybia kryteriom określonym w art. 233 § 1 k.p.c.. Ponieważ skarżący nie sprostował temu wymaganiu, samo kwestionowanie przez niego oceny wyrażonej przez Sąd Okręgowy w motywach rozstrzygnięcia, musi być uznane za stanowczo niewystarczające do jej skutecznego podważenia, mające charakter polemiki z prawidłową oceną zaprezentowaną przez Sąd pierwszej instancji.

W tym kontekście za nietrafny trzeba też uznać zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., bowiem uzasadnienie zaskarżonego wyroku zawiera wszystkie elementy, o których mowa w tym przepisie, w tym także szczegółowo

odnosi się do oceny wiarygodności poszczególnych dowodów oraz przyczyn, dla których Sąd Okręgowy odmówił jej zeznaniom świadka M. S. (2) i powoda M. S. (1).

Stanowczo nie można zgodzić się ze skarżącym, że Sąd Okręgowy uchybił przepisom procesowym i dokonał wadliwych ustaleń faktycznych w części dotyczącej diagnozowania i leczenia u powoda żylaków powrózka nasiennego. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy opierał się na niekwestionowanych dokumentach urzędowych i prywatnych, które znajdowały wsparcie w logicznej i przekonującej opinii biegłego sądowego z zakresu urologii, rzetelności której powód w żadnej mierze nie podważył. Wbrew zapatrywaniu skarżącego, Sąd Okręgowy nie przeoczył też dowodów z opinii o stanie zdrowia osoby pozbawionej wolności z dnia 4 września 2013r. oraz z dnia 8 lutego 2013r., które stanowiły podstawę do odmowy udzielenia przerwy w wykonaniu kary i dokonania zabiegu metodą laparoskopową w warunkach wolnościowych, wyciągając z nich logicznie poprawne wnioski. Nie pominął także okoliczności wynikających ze sprawozdania z wywiadu środowiskowego z dnia 28 marca 2014r., dotyczącego niewykorzystania okresu przerwy w wykonaniu kary na przeprowadzenie operacji laparoskopowej i prawidłowo zinterpretował treść powyższego dokumentu. W tym kontekście za rozstrzygające zarówno z punktu widzenia ustaleń faktycznych, ale nade wszystko oceny prawidłowości postępowania pozwanego, w tym podejmowanego leczenia objawowego schorzenia powoda i kierowania go na zabiegi operacyjne, muszą być wnioski jakie płynęły z opinii biegłego lekarza urologa prof. dr hab. med. W. P..

Sąd Okręgowy trafnie wskazał, że choroba została zdiagnozowana u powoda dopiero po badaniu USG, które miało miejsce w dniu 6 maja 2012 r., natomiast pierwsza konsultacja miała miejsce w dniu 28 maja 2012 r., podczas której powód nie wyraził zgody na leczenie. Powód dalej uskarżając się na bóle jąder odbył kolejną konsultację chirurgiczną w dniu 6 września 2012 r., a w dniu 24 października 2012 r. powód był konsultowany w (...)MSWiA po przewiezieniu przez zespół Pogotowia Ratunkowego. Jak wynika z rozpoznania lekarza urologa K. D. (2), powód nie wymagał interwencji w trybie ostrego dyżuru, zakwalifikowany został do planowej operacji żylaków, a termin operacji żylaków powrózka nasiennego ustalono w Klinice (...) MSWiA na dzień 21 stycznia 2013 r.. Pomimo tego do operacji nie doszło z uwagi na złożenie przez powoda w dniu 2 stycznia 2013 r. oświadczenia, że nie wyraża zgody na zabieg pod konwojem, co ponownie potwierdził w dniu 17 września 2013 r.

Ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy zasługiwały więc na aprobatę, wobec czego Sąd Apelacyjny uczynił je podstawą także własnego rozstrzygnięcia.

Chociaż skarżący w swej apelacji nie zawarł rozważań na temat zastosowania prawa materialnego, ograniczając się do lakonicznego wskazania na naruszenie art. 23 k.c., art. 417 k.c. i art. 448 k.c., to jednak Sąd Apelacyjny z urzędu miał obowiązek rozważyć prawidłowość zastosowania i wykładni przepisów prawa materialnego przez Sąd Okręgowy, gdyż związanie sądu drugiej instancji ogranicza się wyłącznie do zarzutów naruszenia prawa procesowego.

Należy podkreślić, że powództwo w części w jakiej odnosiło się do braku zapewnienia powodowi możliwości odbywania kary pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym, dotyczyło okresu od 7 czerwca 2013r. do 25.09.2013r. (data wniesienia pozwu). Należy przy tym uwzględnić, że w tym okresie od 3 lipca 2013r. do 13 sierpnia 2013r. powód przebywał w Zakładzie Karnym w C., gdzie miał zapewnione warunki oddziaływania terapeutycznego (k. 106-107, k. 306), co powoduje, że przedmiotem oceny pozostaje dwumiesięczny okres pobytu powoda w Areszcie Śledczym W.

Słuszna jest jednak uwaga pełnomocnika powoda, że omawiany okres był poprzedzony co najmniej 10- miesięcznym pobytem powoda w Areszcie Śledczym W., wskazuje skutkującym wydaniem przez Sąd Okręgowy w Warszawie wyroku zasądającego od pozwanego na rzecz powoda zadośćuczynienie w kwocie 20.000 zł. Analizowany w niniejszej sprawie okres musi być więc oceniony przez pryzmat całokształtu okoliczności, w tym znaczenia czynnika związanego z kontynuowaniem poprzedniego pobytu, co niewątpliwie wiąże się z większą dolegliwością po stronie powoda.

Podstawowe znaczenie dla oceny zasadności roszczenia miał art. 23 k.c., zgodnie z którym dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Ochrona tych dóbr została także przewidziana w przepisach o wolnościach, prawach i obowiązkach człowieka zawartych w Konstytucji RP. Stosownie do art. 30 Konstytucji, przyrodzona i

niezbywalna godność człowieka jest nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych. Zgodnie zaś z art. 47 Konstytucji, każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym.

Należy zgodzić się z Sądem Okręgowym co do tego, że obowiązek poszanowania i ochrony godności ludzkiej powinien być realizowany przez władze publiczne również tam, gdzie Państwo działa w ramach imperium, realizując swoje zadania represyjne, których wykonanie nie może jednak prowadzić do większego ograniczenia praw człowieka i jego godności niż to wynika z zadań ochronnych i celu zastosowanego środka. Jak wskazuje się w orzecznictwie, wymóg zapewnienia przez Państwo godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności stanowi obowiązek demokratycznego państwa prawnego (por. wyrok SN z 17 marca 2010 r., sygn. akt II CSK 486/09, z 2 października 2007 r., sygn. akt II CSK 269/07 oraz z 28 lutego 2007 r., sygn. akt V CSK 431/06). W wyroku z dnia 28 lutego 2007 r. (V CSK 431/06), Sąd Najwyższy wskazał, że obowiązkiem władzy publicznej, wynikającym z norm prawa międzynarodowego, jest zapewnienie osobom osadzonym w zakładach karnych godziwych i humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, nienaruszających godności ludzkiej. Należy także zauważyć, że z przyjętych przez Państwo Polskie zobowiązań międzynarodowych odnoszących się do warunków odbywania kary pozbawienia wolności wynika, że zakazane jest okrutne, nieludzkie lub poniżające traktowanie skazanego (art. 3 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, art. 7 i 8 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych). Orzecznictwo międzynarodowych organów ochrony prawnej uznaje, że nieludzkie to złe traktowanie, które jest zamierzone, stosowane nieprzerwanie przez dłuższy czas. Cierpienie i poniżenie muszą przy tym wykraczać poza nieunikniony ich element związany z daną formą zgodnego z prawem traktowania lub karania.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, osadzenie powoda, będącego osobą ze stwierdzonymi zaburzeniami psychicznymi, niedorozwojem umysłowym, deficytami intelektualnymi, epilepsją, zaliczonego do osób zagrożonych samobójstwem,

w celach przeznaczonych dla osób zdrowych bez dostępu do odbywania kary w systemie terapeutycznym naruszało jego godność osobistą. Wbrew zaleceniom wynikającym z orzeczenia z 14 sierpnia 2012 r. o potrzebie oddziaływania specjalistycznego i celowości odbywania kary w oddziale terapeutycznym dla skazanych z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonymi umysłowo, powód w dalszym ciągu przebywał w Areszcie Śledczym W. w W., gdzie nie ma oddziału terapeutycznego, nie ma również celu dla osadzonych z zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonymi umysłowo, chociaż pozwany nie zaprzeczał, że powód winien odbywać karę w warunkach oddziału terapeutycznego. Niezapewnienie powodowi możliwości odbywania kary pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym stanowi przejaw instrumentalnego i niehumanitarnego traktowania osadzonego, co stoi w sprzeczności z art. 3 k.k. i art. 4 § 1 k.k.w. Nie zmienia tej oceny treść opinii biegłego psychologa, z której wynikało, że pozwany zapewniał pozwanemu pomoc psychologiczną i konsultacje psychiatryczne. Nie budzi bowiem wątpliwości, że zapewnienie doraźnego dostępu do lekarza psychiatry i konsultacji psychologicznych nie wyczerpuje istoty systemu terapeutycznego, zwłaszcza, że w warunkach izolacji powód przebywał w środowisku osób zdrowych, w celach wieloosobowych, co z natury rzeczy nie stanowi środowiska przyjaznego osobom z upośledzeniem i deficytami intelektualnymi.

Trzeba zauważyć, że Kodeks karny wykonawczy w artykule 81 rozróżnia trzy systemy wykonywania kary pozbawienia wolności: programowego oddziaływania, terapeutyczny i zwykły. Stosownie do art. 96 k.k.w. w systemie terapeutyczny odbywają karę skazani z zaburzeniami psychicznymi, upośledzeni umysłowo, uzależnieni od alkoholu albo innych środków odurzających lub psychotropowych oraz skazani niepełnosprawni fizycznie – wymagający oddziaływania specjalistycznego, zwłaszcza opieki psychologicznej, lekarskiej lub rehabilitacyjnej. Zgodnie z art. 97 k.k.w. wykonując karę w systemie terapeutycznym, uwzględnia się w postępowaniu ze skazanym w szczególności potrzebę zapobiegania pogłębianiu się patologicznych cech osobowości, przywracania równowagi psychicznej oraz kształtowania zdolności współżycia społecznego i przygotowania do samodzielnego życia. Wykonywanie kary dostosowuje się do potrzeb w zakresie leczenia, zatrudnienia, nauczania i wymagań higieniczno- sanitarnych.

Oddziaływania wobec skazanych w systemie terapeutycznym są określone w opracowanych dla nich indywidualnych programach terapeutycznych. Oddziaływania prowadzi się w formie zindywidualizowanych działań, dostosowanych do psychofizycznych właściwości skazanego. Oddziaływania wobec skazanego w systemie terapeutycznym wynikają także z programu oddziału. Wykonywanie kary w systemie terapeutycznym odbywa się przy uwzględnieniu indywidualnego programu terapeutycznego, który podlega aktualizacji w zależności od potrzeb.

Chodzi więc o zapewnienie szerokiego spektrum oddziaływań terapeutycznych dostosowanych do indywidualnych potrzeb osadzonych.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, kilkakrotnie dokonywane samookaleczenia przez powoda, pomimo zbagatelizowania ich znaczenia przez biegłego psychologa pod kątem ich skuteczności, wskazują na brak umiejętności powoda radzenia sobie ze stresem i warunkami pobytu, stanowiąc przejaw doznawanych cierpień psychicznych. Nie bez znaczenia jest przy tym, że powód został zakwalifikowany do grupy osób zagrożonych samobójstwem. Należy także zauważyć, że powód z dużą determinacją dąży do umożliwienia mu odbywania kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w C., który posiada adekwatne do jego potrzeb możliwości terapeutycznego oddziaływania, co przemawia za uznaniem systemu terapeutycznego za wskazany z punktu widzenia zdrowia powoda. Wszystkie próby samobójcze, tudzież przypadki samookaleczenia polegające na zadawaniu ran ciętych głowy przy użyciu żyłki, związane były z osadzeniem powoda w Areszcie Śledczym W., natomiast powód wyraźnie wyciszał się podczas pobytu w Zakładzie Karnym w C., gdzie był umieszczany na oddziale terapeutycznym.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, nietrafiony jest też argument Sądu Okręgowego o potrzebie przebywania powoda w pozwanej jednostce penitencjarnej w związku z niezakończeniem czynności procesowych, zwłaszcza, że w omawianym okresie trzech miesięcy, miały miejsce zaledwie dwie czynności z udziałem powoda. Sąd Apelacyjny nie znajduje dostatecznych przesłanek do przyjęcia, że po zakończeniu każdej z tych czynności powód przez okres kolejnych kilkudziesięciu dni powinien w dalszym ciągu przebywać w placówce niedostosowanej do jego stanu psychicznego.

Odwołując się zatem do treści art. 23, 24 § 1 i 448 k.c. należy uznać, że zgłoszone przez powoda żądanie zasługiwało na częściowe uwzględnienie.

Działanie Skarbu Państwa należy bowiem ocenić jako bezprawne, zaś jego odpowiedzialność na podstawie art. 448 k.c. za krzywdę wyrządzoną tym naruszeniem, nie zależy od winy i tożsama jest z ogólnymi regułami odpowiedzialności Skarbu Państwa wskazanymi w art. 417 § 1 k.c., w myśl którego za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa, co prowadzić musi do wniosku, że odpowiedzialność Skarbu Państwa następuje niejako za sam skutek bezprawnego działania – bez oceny strony podmiotowej (zawinięcia). Brak jest podstaw do różnicowania zasad odpowiedzialności Skarbu Państwa w zależności od dobra, które zostało naruszone bezprawnym działaniem. Sytuacja jest tym bardziej jednoznaczna, że za okres 10 miesięcy poprzedzających okres dochodzony pozwem, powodowi zostało przyznane zadośćuczynienie w wysokości 20 000 zł za brak zapewnienia odbywania kary pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym. Pomimo tego, umieszczenie powoda w tej samej placówce w okresie kolejnych trzech miesięcy wskazuje na dalsze naruszanie jego dóbr osobistych.

Okoliczności niniejszej sprawy przekonują, że na skutek działań pozwanego, powód doznał krzywdy i to uwzględniając, że ocena czy nastąpiło naruszenie dobra osobistego rodzące konieczność rekompensaty, nie może być dokonywana według miary indywidualnej wrażliwości zainteresowanego ani według jego subiektywnej oceny (wyrok z dnia 11 marca 1997 r. III CKN 33/97, OSNC z 1997, nr 6-7, poz. 97). Wskazać należy, że w niniejszej sprawie podlegająca rekompensacie krzywda powoda, sprowadza się do jego silnie negatywnych odczuć związanych z przebywaniem w warunkach i w celach do tego nieprzystosowanych wraz z innymi współosadzonymi, pomimo istnienia obiektywnej podstawy do zapewnienia powodowi warunków terapeutycznych, wynikającej z orzeczenia psychologiczno – penitencjarnego oraz brzmienia art. 96 i 97 k.k.w.

Dokonując oceny zasadności roszczenia o zasądzenie zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c, poprzez rozważenie całokształtu okoliczności dotyczących warunków odbywania przez powoda kary pozbawienia wolności, w tym także czasu odbywania tej kary w powiązaniu z poprzednimi okresami, ujawnioną reakcją powoda na stres z tym związany, dokonywane samookaleczenia, Sąd Apelacyjny uznał roszczenie o zadośćuczynienie za usprawiedliwione, aczkolwiek za wygórowane. Należało bowiem uwzględnić, że chodziło realnie o okres dwóch miesięcy, podczas którego powodowi zapewniano opiekę psychologiczną i psychiatryczną, a także zachodziła obiektywna potrzeba dokonania czynności procesowych z udziałem powoda, które niewątpliwie uzasadniały przynajmniej kilkudniowy pobyt w Areszcie Śledczym W..

W świetle powyższego zasadnym było częściowe uwzględnienie żądania zadośćuczynienia, gdyż nie do zaakceptowania jest sytuacja ignorowania przez pozwanego wskazań do odbywania przez M. S. (1) kary pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym, pomimo oczywiście złego funkcjonowania powoda w warunkach zwykłego systemu odbywania kary. Należy przy tym pamiętać o funkcji kompensacyjnej zadośćuczynienia, ale także jego funkcji represyjnej i stymulującej do poszanowania praw i godności jednostki. Co także istotne, w okolicznościach niniejszej sprawy nie istnieje możliwość naprawienia doznanej przez powoda krzywdy w drodze zastosowania środków niepieniężnych przewidzianych w art. 24 § 1 zdanie pierwsze k.c..

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., zasądając od pozwanego na rzecz powoda kwotę 3 000 zł tytułem zadośćuczynienia.

O kosztach postępowania apelacyjnego rozstrzygnięto na podstawie art. 102 k.p.c., biorąc pod uwagę względy natury podmiotowej związane z sytuacją finansową i życiową powoda.

Na podstawie § 9 ust. 1 pkt. 6 w zw. z § 16 ust. 1 pkt. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. poz. 1714), Sąd Apelacyjny przyznał na rzecz adwokata J. S. ze środków Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie, zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Beata Kozłowska Katarzyna Jakubowska-Pogorzelska Dagmara Olczak-Dąbrowska